

Opetus- ja kulttuuriministeriö

kirjaamo@minedu.fi

oppivelvollisuus@minedu.fi

AMMATILLISET ERITYISOPETTAJAT RY:N KANNANOTTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI OPPIVELVOLLISUUSLAIKSI JA ERÄIKSI SIIHEN LIITYVIKSI LAEIKSI

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt useilta eri tahoilta lausuntoja hallituksen esitykseksi oppivelvollisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Ammatilliset erityisopettajat ry:ltä ei ole pyydetty lausuntoa, mutta haluamme tuoda esille ammatillisen erityisen tuen tarpeen ja sen mahdollistumisen uudistuksen yhteydessä.

Tutkimusten mukaan oppimisvaikeudet ennustavat vähäistä osallistumista peruskoulun jälkeiseen koulutukseen. Peruskoulussa tehostettua tai erityistä tukea saaneet oppilaat ovat muita heikommin kiinnittyneitä opintoihinsa ja heillä on runsaasti poissaoloja. Poissaolot ovat yhteydessä koulutuksen keskeyttämiseen toisella asteella. Ammatillisen koulutuksen keskeyttäneillä keskeyttämisen syyt painottuvat heikkoon opintomenestykseen, motivaatioon, terveyteen ja tuen puutteeseen. Koulutusten keskeyttämisten taustalla näkyvät nuorten lisääntyneet arjenhallinnan ongelmat ja mielenterveyden haasteet.

Tilastokeskuksen tietojen mukaan tutkintoon johtavan ammatillisen koulutuksen opiskelijoista erityistä tukea saaneiden määrä on kasvanut; vuonna 2004 erityisopetusta sai yhteensä 12 500, vuonna 2011 yhteensä 20 100 ja vuonna 2017 yhteensä 25 600 opiskelijaa. Erityisopetusta saaneiden osuus kaikista tutkintoon johtavan ammatillisen koulutuksen opiskelijoista oli samoina vuosina 5, 7 ja 9 prosenttia. Todennäköistä on, että erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden määrä koulutuksissa kasvaa edelleen. Nuorille suunnatun ammatillisen koulutuksen erityisopiskelijoista suurin osa (86 %) opiskeli yleisissä ammatillisissa oppilaitoksissa. Ammatillisissa erityisoppilaitoksissa opiskeli 13 prosenttia ja muissa ammatillista koulutusta antavissa oppilaitoksissa noin prosentti erityistä tukea saavista opiskelijoista. Nuorille suunnatun ammatillisen koulutuksen erityisopiskelijoista 84 prosenttia opiskeli samassa ryhmässä eli integroituina muiden opiskelijoiden kanssa. Oppivelvollisuuden laajenemisen on arveltu lisäävän opiskelijoiden ohjautumista erityisesti yleisiin ammatillisiin oppilaitoksiin ja lisäävän erityisopetuksen tarvetta niissä. Tutkimustulokset osoittavat erityisen tuen merkityksen jatko-opintoihin ohjautumisessa ja opintoihin kiinnittymisessä. Jotta erityinen tuki toteutuisi parhaalla mahdollisella tavalla, tarvitaan asiantuntevia ammatillisia erityisopettajia opinnoissa tukemiseen ja vahvaa monialaista yhteistyötä, jossa erityisopettajien rooli on keskeinen.

Ammatilliset erityisopettajat ry on huolissaan erityisen tuen toteutumisesta koulutuksen eri nivelvaiheissa ja ammatillisessa koulutuksessa oppivelvollisuuden laajentuessa. Oppivelvollisuuden laajentuminen lisää erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden määrää ja edellyttää yhä yksilöllisempiä ratkaisuja opintoihin kiinnittymiseksi. Koska opiskelijoiden tuen tarpeet ovat moninaisia, tarvitaan henkilökohtaisia opetus- ja opiskelujärjestelyjä sekä asiantuntevaa pedagogista tukea tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisen

ammattitaidon ja työelämässä tarvittavan osaamisen saavuttamiseksi. Nämä valmiudet edellyttävät opiskelijan kiinnittymistä opintoihin, mitä voidaan tukea erityisen tuen mahdollisuuksia hyödyntämällä.

Ammatillinen erityisopetus on parasta syrjäytymisen ehkäisyä. Erityisen tuen turvin työelämään saadaan myös niitä nuoria, jotka todennäköisesti muuten jäisivät työelämän ulkopuolelle. Oppivelvollisuuden laajentuessa näitä syrjäytymisriskin alaisia nuoria on mahdollisuus saada enemmän ammatilliseen koulutukseen, mutta se edellyttää sitä, että tukijärjestelmä ammatillisessa koulutuksessa toimii ja ammatillisia erityisopettajia on riittävä määrä suhteessa erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden määrään ja opiskelijoiden tuen tarpeisiin. Erityisopettajia tarvitaan ammatillisessa koulutuksessa nykyistä enemmän, jotta turvataan erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetus ja ohjaus myös oppivelvollisuuden laajentuessa.

KANNANOTON KESKEINEN SISÄLTÖ:

Oppivelvollisuuslakia laadittaessa tulee huomioida erityisen tuen merkitys opintoihin kiinnittymisessä, opintojen etenemisessä ja tutkintojen saavuttamisessa sekä opintojen aikana erityistä tukea tarvinneiden opiskelijoiden työllistymisessä. Ammatillisessa koulutuksessa erityisopettajien työnkuvia tulee selkeyttää, resursseja tarkastella ja osaamista kehittää suhteessa oppivelvollisuuden laajentamisen mukanaan tuomiin tarpeisiin. Lisäksi oppivelvollisuuden laajentuessa on määrittävä myös erityisen tuen roolia ja tehtävää ammatillisessa koulutuksessa valtakunnallisesti sekä annettava koulutuksen järjestäjille tarkempaa ohjeistusta laadukkaan erityisen tuen järjestämiseen opiskelijoiden saaman tuen yhdenvertaisuuden takaamiseksi.

Ammatilliset erityisopettajat ry: n puolesta

Päivi Pynnönen

hallituksen puheenjohtaja

paivi.pynnonen@hamk.fi

Kaija Peuna-Korpioja

hallituksen jäsen

kaija.peuna-korpioja@jamk.fi